

## בבא מציעא נ"ח

שוכר פועל לשמור פרה תינוק זרעים אין ונתנים לו שכר שבת ואין אחריות שבת עליו  
הקשה רב יוסף בר חמא לרבה, שנינו במשנה נושא שכר אינו משלם. ושנינו בתוספתא, גזבר של הקדש ששכר פועלים לשמור פרה אדומה שלא תפסל בעול או במום, לשמור את התינוקות, שהיו מגדלים בטהרה למעלה שעשו בפרה שלא יטמאו, לשמור את הזרעים, בשדה המבכרת לעומר, או ספיחים בשביעית לעומר ושתי הלחם<sup>462</sup>, אין נותנין לו שכר שבת. לפיכך אין אחריות שבת עליו. היה שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע נותנין לו שכר שבת. לפיכך אחריות שבת עליו. ואחריות שבת היא לשלם להקדש? עונה הגמרא, שהאחריות היא לא לשלם אלא להפסיד את שכרו. ושואלת הגמרא אם כן מה ששנינו ברישא, אין אחריות שבת עליו הוא שאינו מפסיד את שכרו. האם יש לו שכר שבת?, הרי שנינו שאין נותנים לו שכר שבת. ורבה שתק ושאל אותו האם שמעת דבר בזה? ואמר לו שרב ששת אמר שמדובר בשקנו מידו. וכן א"ר יוחנן בשקנו מידו<sup>463</sup>.

קדשים שחייב באחריותן התרבו לקרבן שבועה מ"בה' וכחש"  
שנה התנא לפני רבי יצחק בר אבא, הכופר בקדשים של חבירו שהפקיד בידו ונשבע הודה, בקדשים שחייב באחריותן כגון שאמר הרי עלי קרבן, חייב קרבן שבועה. מפני שאני קורא בהן: "בה' וְכַחֲשׁ". ואם הם קדשים שאינו חייב באחריותן, אם אמר הרי זו עלי קרבן, פטור שאני קורא בהן "בְּעֵמִיתוֹ וְכַחֲשׁ". והתנא הבין שהטעם של החיוב הוא, שמפני שהם של גבוה קוראים בהם "וּמַעְלָה מֵעַל בַּה' וְכַחֲשׁ"<sup>464</sup>, ושאני חייב באחריותן לא קוראים בהם "בה' וְכַחֲשׁ". ואמר לו רבי יצחק, מסתבר לומר להיפך, שקדשים שאינו חייב באחריותם, ואין בהם חלק שלו נקראים יותר "בה' וְכַחֲשׁ". ואמר לו האם אמחוק אותה ממשנתי?. אמר לו לא, אלא יש לשנות כך, קדשים שחייב באחריותן חייב מפני שהתרבו מ"בה' וְכַחֲשׁ", ושאני חייב באחריותן פטור שהתמעט מ"בְּעֵמִיתוֹ וְכַחֲשׁ". אין החיוב בקדשים שחייב באחריותם מפני שהם נקראים "בה' וְכַחֲשׁ" והם הקדש. אלא מפני שהם של עמיתו. והכתוב "בה' וְכַחֲשׁ" מרבה שאפילו שיש בהם צד גבוה יש בהם קרבן שבועה. והכתוב "וְכַחֲשׁ בְּעֵמִיתוֹ", ממעט קדשים שאין חייב באחריותם, שאין

462 תוס' הקשו כיצד הם מותרים לעומר הרי אינו ממשקה ישראל, שהרי לומדים בתורת כהנים מהכתוב "ואת ענבי נזיריך לא תבצור" שהמשומר אסור. וי"ל שלא היה מוחה ביד מי שהיו לוקטים מהם אבל הם היו נמנעים מעצמם ואינו משומר. תוס'.

463 בפ' הפועלים שנינו מתנה שומר חנם להיות כשואל ושמואל אמר בשקנו מידו ור"י אמר אפ' לא קנו מידו בההיא הנאה גמר ומשעבד נפשו. מפני ששומא חנם חייב בשבועה, אבל כאן שפטור אפ' משבועה לא משעבד את עצמו בלא קנין. או מפני ששם כיון שהוא מתחייב כשואל סבורים שהוא שואל ובאותה הנאה הוא משעבד עצמו. תוס'.

## בהם חלק של עמיתו.

ר"י אומר המוכר ס"ת אין לו אונאה שאין קצשנינו בברייתא, רבי יהודה אומר אף המוכר לדמיה בהמה ומרגלית מפני שרוצה לזווגן

ספר תורה אין לה אונאה לפי שאין קץ לדמיה. בהמה ומרגלית אין להם אונאה מפני שאדם רוצה לזווגן. מי שיש לו שור טוב לחרישה מוכן לשלם יותר עבור שור שני לצמד, ומי שיש לו מרגלית מוכן לשלם יותר כדי להתאים לה מרגלית נוספת. אמרו לו אדם רוצה לזווג כל דבר? ורבי יהודה סובר שאלו הם חשובים לו ורוצה לזווגם, ושאר הדברים לא חשובים לו כל כך.

ואמר אמימר, דברים אלו אין להם אונאה עד כדי דמיהם. שנינו בברייתא, יהודה בן בתירא אומר אף המוכר סוס וסיף וחטיטום. מגן, במלחמה אין להם אונאה, מפני שיש בהן חיי נפש.

### משנה

כשם שאונאה במקח וממכר כך אונאה בדברים. לא יאמר לו בכמה חפץ זה והוא אינו רוצה ליקח. אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים. אם הוא בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך שנאמר: "וַיְגַד לְאֵל תּוֹנֵה וְלֹא תִלְחָצְנֻהוּ".

### גמרא

"ולא תונו איש את עמיתו, אמור באונאת דברים

תנו רבנן, נאמר: "ולא תונו איש את עמיתו" הכתוב מדבר באונאת דברים. או אינו אלא באונאת ממון? כשהוא אומר: "וכי תמכרו ממכר לעמיתך או קנה מיד עמיתך" הרי אונאת ממון אמור<sup>465</sup>. מה אני מקיים: "לא תונו איש את עמיתו" באונאת דברים. אם היה בעל תשובה לא יאמר לו זכור מעשיך הראשונים, אם היה בן גרים לא יאמר לו זכור מעשה אבותיך. אם היה גר ובא ללמוד תורה אל יאמר לו פה שאכל נבילות וטריפות שקצים ורמשים, בא ללמוד תורה שנאמרה מפי הגבורה? וכן אם יסורים או חלאים באין על בן גרים, או שהיה מקבר את בניו. אל יאמר לו כמו שחביריו אמרו לאיוב: "הלא יראתך פסלתך תקנותך ותם דרכיך זכר נא מי הוא נקי אָבָד"<sup>466</sup>.

לא יאמר לכו לפלוני שמוכר ויודע שאין לו מעולם. ר"י אומר אף לא יתלה עיניו על המקח בשעה שאין לו דמים. הרי כל הדברים האלו מסורים ללבו של האדם שיודע אם התכוון לטובה או לרעה. וכל

465 כל מקום שאפשר לדרוש לא מעמידים ללאוים יתרים. תוס'.

466 כסלתך הוא מלשון בטחון, היה לך לירא מהקב"ה וזה היה בטחונך, אם היית נקי מחטא לא היית אובר ונענש. וכן יש לפרש במסכת סנהדרין אמרו לאברהם הלא יראתך כסלתך מלשון בטחון ולא סכלות. תוס'.

דבר המסור ללב נאמר בו "וַיֵּרֶאֶת מַאֲלָקִיךָ", שהוא היודע כל מחשבות האדם.

רבי יוחנן אמר משמו של רבי שמעון בן יוחאי, גדול אונאת דברים מאונאת ממון. שזה נאמר בו: "וַיֵּרֶאֶת מַאֲלָקִיךָ", וזה לא נאמר בו: "וַיֵּרֶאֶת מַאֲלָקִיךָ". ורבי אלעזר אומר זה בגופו וזה בממונו<sup>467</sup>. רבי שמואל בר נחמני אמר זה ניתן להישבון

וזה לא ניתן להישבון

כל המלבין פני חברו כאילו שופך דמים  
התנא שנה לפני רב נחמן בר יצחק, כל המלבין פני חברו ברבים כאילו שופך דמים. ואמר לו רב נחמן

בר יצחק טוב אמרת שהוא כשופך דמים, מפני שרואים שכשמלבינים את פניו של אדם האודם בפניו הולך<sup>468</sup> ובא חיורון. אביי שאל את רב דימי במה נזהרים בארץ ישראל? ואמר לו רב דימי שבארץ ישראל נזהרים בהלבנת פנים. ואמר רבי חנינא, כל היורדין לגיהנם עולים, חוץ משלשה שיורדין ואין עולין<sup>469</sup>. ואלו הן הבא על אשת איש, והמלבין פני חברו ברבים, והמכנה שם רע לחבירו. ושואלת הגמרא הרי המכנה שם לחבירו מלבין את פניו. ואומרת הגמרא שאפילו שדש בו בשמו, חבירו הורגל שיכנוהו בשם זה ואין פניו מתלבנות<sup>470</sup>.

467 ב' הגזול בתרא אמרו הגזול לחברו שו"פ כאילו גזל נשמתו מפני שלפעמים אין לו במה לקנות, אבל יש הרבה בני אדם שלא חסרים כל כך. תוס'.

468 מה שמאדים תחילה הוא מפני שהדמים מתאספים לברוח. תוס'.

469 אין עולים מיד אבל יש מהם שעולים לאחר זמן. שהרי אמרו בסמוך הבא על אשת איש יש לו חלק לעולם הבא. התוס' הקשו מדוע לא מנו את פושעי ישראל בגופם כמו קרקפתא דלא מנח תפילין, ונראה שלא רצה לשנות את המנויים בברייתא שאין בכך חידוש. ולא מנה את הבא על הכותית שעלתו נמשכת ואברהם אבינו אינו מוציא מהגיהנם, מפני שלא היה נענש בשביל זאת אם לא היו לו עבירות נוספות, וכולם בשלא עשו תשובה אבל אם עשו תשובה היא מועילה לכל דבר. תוס'.

470 אבל זה שמכנה לו בשם הזה התכוון לביישו. רש"י.